



Länssstyrelsen
Skåne

SemiAquatic
Life



Åtgärdsplan för groddjur inom Natura 2000-området Fågelsjön, SE0430174, Kävlinge kommun



Titel: Åtgärdsplan för groddjur inom Natura 2000-området
Fågelsjön, SE0430174, Kävlinge kommun

Utgiven av: Länsstyrelsen Skåne Kristian Nilsson
SemiAquaticLife LIFE14/NAT/SE/000201

Författare: Marika Stenberg, Pia Hertonsson och Per Nyström, Ekoll AB
Kristian Nilsson, Länsstyrelsen Skåne

Denna rapport speglar författarens syn och EU ansvarar inte för
någon form av användning som kan göras av den och
information som den innehåller

Beställning: Länsstyrelsen Skåne
Miljöavdelningen
205 15 Malmö
Telefon 010-224 10 00

Copyright: Länsstyrelsen Skåne

ISBN: 978-91-7675-259-3

Rapportnummer: 2021:49

Layout: Länsstyrelsen Skåne, Ekoll AB

Omslagsbild Restaurerade småpölar väster om Fågelsjön, foto © Ekoll AB
Alla foton i rapporten är tagna av © Ekoll AB

Förord

SemiAquaticLife har pågått 2016–2021 med syfte att återställa och förbättra bevarandestatusen för grod- och kräldjur samt vatteninsekter i Natura 2000-områden i Skåne (11 områden), Danmark (15 områden), och norra Tyskland (9 områden). Målet har bland annat varit att säkerställa livskraftiga metapopulationer av arter som anges i bilaga II-V i EU:s Art- och habitatdirektiv.

Denna åtgärdsplan är en del i "After Life Conservation plan" för Natura 2000-området Fågelsjön inom Life-projektet SemiAquaticLife. En "After Life Conservation plan" beskriver de åtgärder som genomförts inom projektet samt hur det långsiktigt ska kunna förvaltas. Ett genomförande av åtgärdsplanen leder till att det långsiktiga syftet och målet med projektet kommer att nås. Planen är rådgivande och ska ses som ett komplement till de andra planer som finns för Fågelsjön.

Ingela Lundqvist
Chef för naturvårdsenheten, Länsstyrelsen Skåne

Innehåll

FÖRORD	3
ENGLISH SUMMARY	5
INLEDNING	6
BESKRIVNING AV OMRÅDET	6
ALLMÄN BESKRIVNING AV FÅGELSJÖN.....	6
BIOLOGISKA BEVARANDEVÄRDEN.....	6
UTFÖRDA ÅTGÄRDER	7
RESTAURERING OCH NYGRÄVNING AV VATTEN SAMT BORTTAGNING AV TRÄD OCH BUSKAR.....	7
INVENTERINGAR	9
<i>Groddjur</i>	9
LÅNGSIKTIG SKÖTSEL	10

English Summary

This report presents the After-Life conservation plan for the Natura 2000-site Fågelsjön. Fågelsjön has been one of the sites in the Life project “SemiAquaticLife - Recreating habitat complexity for semi-aquatic fauna”. The project has been running between 2016 and 2021 with the aim of restoring and improving the conservation status of amphibians, reptiles, and aquatic insects in Natura 2000-areas in southern Sweden (11 areas), Denmark (15 areas), and northern Germany (9 areas). The aims of the project have been to ensure viable metapopulations of species listed in Annex II-V of the EU Species and Habitats Directive, but also to increase public awareness and understanding of the need for restoration measures for semi-aquatic insects, amphibians, and reptiles.

Fågelsjön is a Natura 2000 site and a nature reserve at the places where this project has been active. The long-term management of the site is the responsibility of the County Administrative Board of Skåne.

Targeted species have been Natterjack toad and the two species of dragonflies, Dark whiteface and Yellow-spotted whiteface. Actions performed in the area have been creating new wetlands and restoring existing wetlands. Clearing of trees and bushes have improved shoreline of wetlands.

The planned long-term management of the sites can be seen in the table below.

Proposed management at Fågelsjön for viable populations of targeted species

Management action	Frequency	Estimated costs (each time)	Comments
Clearing trees and bushes surrounding wetlands	Yearly	15 000 kr	Early spring or autumn/winter (15 October-15 March)
Cleansing of wetlands	Every fifth year	70 000 kr	When needed
Monitoring of wetlands	Every third year	15 000 kr	One night for Green toad, and ½ a day for controll of reproduction of Green Toad and Natterjack toad
Monitoring of dragonflies	Every third year	5 000 kr	
Excursions for the public	Once a year	10 000 kr	For landowners

Inledning

Denna åtgärdsplan beskriver vad som har gjorts på Fågelsjöns Natura 2000-område för att nå de mål som är uppsatta inom Life-projektet SemiAquaticLife – ”Recreating habitat complexity for semi-aquatic fauna” samt den skötseln som behövs för att upprätthålla dem.

Projektet har pågått 2016–2021 med syfte att återställa och förbättra bevarandestatusen för grod- och kräldjur och vatteninsekter i Natura-2000-områden i södra Sverige (11 områden), Danmark (18 områden), och norra Tyskland (9 områden). Målet har varit att säkerställa livskraftiga metapopulationer av arter som anges i bilaga II-V. Ett annat mål är att öka medvetenheten och förståelsen bland markägare, arrendatorer, allmänheten m fl om behovet av restaureringsåtgärder för semiakvatiska insekter samt grod- och kräldjur. Projektet har finansierats av EU Life Nature (Project LIFE14 NAT/SE/000201). Arbetet är genomfört tillsammans med Stiftelsen Skånska Landskap och Länsstyrelsen Skåne.

Beskrivning av området

Uppgifter om området

Natura 2000-område:	pSCI- SE0420240
Naturreservat	Järavallen
Län:	Skåne
Kommun:	Kävlinge
Markägare:	Stiftelsen Skånska Landskap
Förvaltare:	Stiftelsen Skånska Landskap/Länsstyrelsen Skåne

Allmän beskrivning av Fågelsjön

Fågelsjön ligger NV om Kävlinge och är till stora delar ett landskap som är påverkat av grustäktverksamhet. Området utgörs huvudsakligen av Fågelsjön (75% av ytan) som är omgiven av sandiga marker med en karakteristisk torrängsflora och medföljande insekter. Denna typ av ”störda miljöer” är viktiga för en del arter, inte minst finns det många hotade insekter som är helt beroende av dessa miljöer. I Fågelsjön, som har en stor öppen vattenspegel, finns fisk och den är omgiven av vass, kaveldun och sälg. I sydöstra delen av Fågelsjön finns ”10 mindre pölar” som skapades år 2003 för att gynna strandpaddan. Dessa hade till stor del växt igen när projektet startade.

Fågelsjön är ett mycket välbesökt rekreationsområde, inte minst av hundägare, motionärer och ryttare. Vandringsstigar finns också runt sjön.

Biologiska bevarandevärden

Vid Fågelsjön finns flera groddjursarter samt andra rödlistade arter och/eller arter som är upptagna i EU:s Art-och habitatdirektiv som är knutna till småvatten, våtmarker och kärrområden (tabell 1). Här finns bland annat årliga rapporter av pudrad kärrtrollslända, enstaka rapporter av citronfläckad kärrtrollslända, strandpadda och åkergröda (tabell 1).

Tabell 1. Vid Fågelsjön förekommande groddjursarter, rödlistade arter och/eller arter som är upptagna i EU:s Art- och habitatdirektiv som är knutna till småvatten, våtmarker och kärrområden. Rödlistekategori enligt rödlistan 2020.

Svenskt namn	Latinskt namn	Rödlistekategori	Art- och habitat direktivet
Strandpadda	<i>Epidalea calamita</i>	NT	bilaga 4
Åkergroda	<i>Rana arvalis</i>		bilaga 4
Vanlig groda	<i>Rana temporaria</i>		bilaga 5
Vanlig padda	<i>Bufo bufo</i>		
Mindre vattensalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>		
Citronfläckad kärrtrollslända	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>		bilaga 2 och 4
Pudrad kärrtrollslända	<i>Leucorrhinia albifrons</i>		bilaga 4

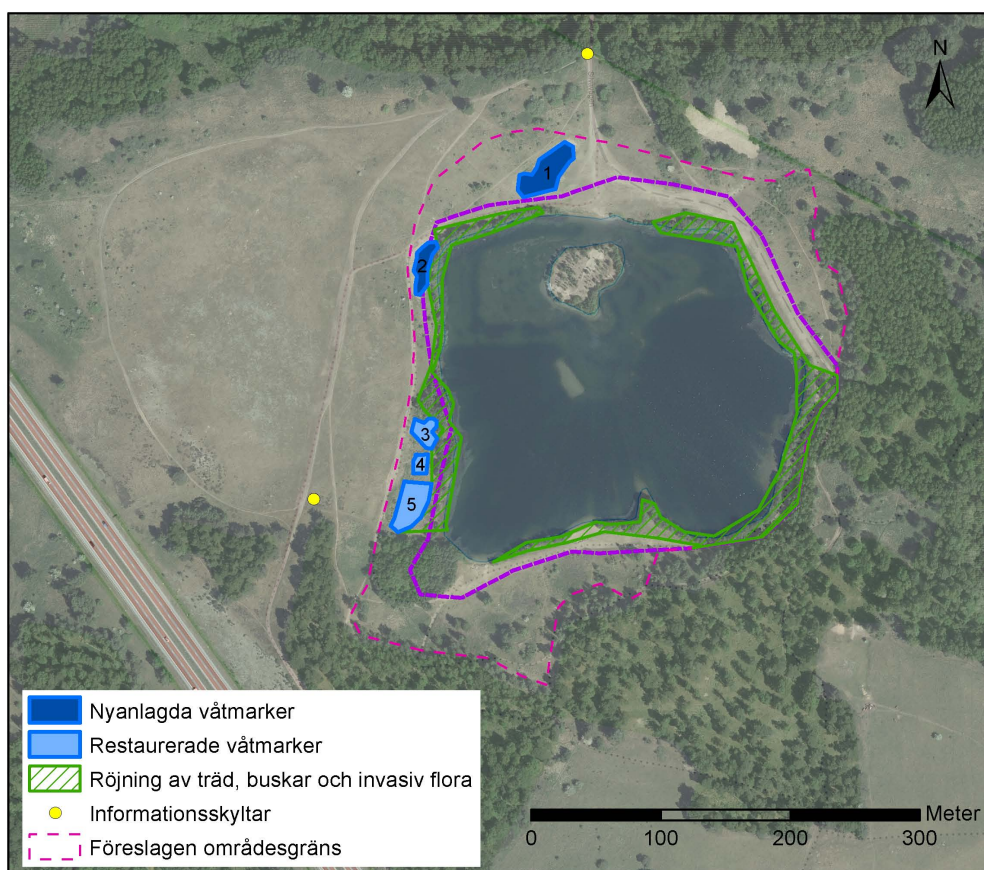
Även om populationen av strandpadda är isolerad från exempelvis kusten genom motorvägen (E6), är populationens fortlevnad av stor nationell betydelse. Om förutsättningarna för paddan förbättras kan populationen återgå till en storlek på omkring 200–250 vuxna individer vilket den var under åren 2006–2010 innan igenväxningen av de befintliga vattnen blev för stor. Eftersom landmiljöerna vid och runt Fågelsjön är optimala för bland annat strandpaddan är det brist på lämpliga lekvattnen och långvarig skötsel av dessa som hotar populationen idag (bete/manuell röjning).

Inom området finns även annan skyddsvärd flora och fauna såsom hedblomster, vanlig backsippa och bastardsvärmare för att nämna några.

Utförda åtgärder

Restaurering och nygrävning av vatten samt borttagning av träd och buskar

Under 2017 restaurerades de 10 småpölarne sydväst om Fågelsjön som växt igen (nr 1 figur 1; figur 2). För att förhindra att de växer igen så fort grävdes några av dem ihop till lite större vatten. Utöver detta grävdes även ett nytt vatten norr om Fågelsjön (nr 2, figur 1; figur 2). Dessa vatten fördjupades under 2020 samtidigt som nya grävdes nordväst om Fågelsjön (nr 3, figur 1). För att våtmarkerna ska vara solbelysta har röjningar av träd och buskar skett i området enligt figur 1. Detta har även gett mindre beskuggning av själva Fågelsjön och dess strandkant vilket gynnar områdets trollsländor.



Figur 1. 1 Karta över utförda åtgärder inom SemiAquaticLife vid Fågelsjön. Området i sydvästra delen utgjordes av 10 st igenväxta småpölar, medan det inom det norra och nordvästra åtgärdsområdet helt saknades vatten



Figur 2. Område med 10 småpölar sydväst om Fågelsjön (nr 3-5, figur 1). Bilden till vänster tagen 2016 före restaurering. Bilden till höger tagen efter restaureringen 2017.



Figur 3. De nyanlagda våtmarkerna vid Fågelsjön. Bilden till vänster är våtmarken norr (nr 1, figur 1) om Fågelsjön och bilden till höger är våtmarken nordväst om Fågelsjön (nr 2, figur 1).

Inventeringar

Groddjur

Inventeringar av groddjur med fokus på förekommande arter (tabell 1) gjordes både före och efter åtgärderna gjorts. Under 2016 (före) hördes 5 spelande hanar av strandpadda, alla inom de tidigare beskrivna 10 småvattnen i sydvästra delen av området (nr 3–5, figur 1). Inga andra groddjur observerades under inventeringen 2016. Under inventeringen 2020 hördes spelande hanar av strandpadda i alla åtgärdade vattnen, sammanlagt 12 st, och under 2021 hördes 28 spelande hanar (figur 4) och 25 äggsträngar observerades. Utöver dessa observerades bifynd av vanlig groda, åkergroda, vanlig padda samt större och mindre vattensalamander.

Sammanfattningsvis går det att säga att inventeringarna visar på att strandpaddan har ökat i området och att detta på sikt bedöms var tillräckligt för artens fortlevnad i området. Under åtgärder beskrivs de återkommande skötselåtgärder som behövs för att arten ska kunna ha en god bevarandestatus vid Fågelsjön.



Figur 4. Strandpadda (till vänster) och pudrad kärrtrollslända (till höger) från inventeringarna 2021

Trollsländor och dykarskalbaggar

Vid inventering av trollsländor under 2016 observerades 17 st pudrad kärrtrollslända, främst i den norra delen av sjön. Andra förekommande arter var obestämd mosaikslända, bred trollslända samt flera olika arter av flicksländor. Under 2021 observerades 31 st pudrad kärrtrollslända (figur 4). Utöver denna observerades även större sjötrollslända, blå kejsartrollslända, mindre kejsartrollslända samt fyrfläckad trollslända. Trots tidigare enstaka observationer av citronfläckad kärrtrollslända i området observerades inte arten under någon av inventeringarna.

Även här visar inventeringarna på en ökning i populationen av pudrad kärrtrollslända vilket sannolikt åtgärderna har bidragit till. För att våtmarkerna ska vara solbelysta har rönjningar av träd och buskar skett i området enligt figur 1. Detta har även gett mindre beskuggning av själva Fågelsjön och dess strandkant vilket gynnar områdets trollsländor, särskilt en art som pudrad kärrtrollslända.

Långsiktig skötsel

Det finns inga betesdjur inom området eftersom det är ett rekreationsområde. Istället behöver stranden kring våtmarkerna slås manuellt varje höst/vinter för att förhindra igenväxning av våtmarkerna. Ytterligare borttagning av träd och buskar kan vara positivt om det ökar solbelysningen av själva strandkanterna av Fågelsjön och våtmarkerna intill.

Tabell 2. Föreslagna skötselåtgärder för att gynna groddjuren vid Fågelsjön

Skötselåtgärder	Frekvens	Kostnad (per tillfälle)	Kommentar
Röjning/rensning runt vatten	Årligen	15 000 kr	Ska ske tidig vår eller höst/vinter (15 oktober-15 mars)
Rensa befintliga vatten	Vart femte år	70 000 kr	Vid behov beroende på igenväxningsstadi
Inventeringar groddjur	Vart tredje år*	15 000 kr	1 natt strandpadda
Inventeringar av evertebrater	Vart tredje år*	5 000 kr	Trollsländor
Exkursioner för allmänheten	En gång per år	10 000 kr	

* Ger en förtätning av biogeografisk uppföljning och bör göras en gång inom 6 år efter projektet

